

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ НОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКУ РОБОЧОГО ЧАСУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Проаналізовано сучасний стан правової бази нормування та обліку робочого часу науково-педагогічних працівників у закладах вищої освіти та розроблено пропозиції для Міністерства освіти і науки України, спрямовані на її вдосконалення.

Зроблено акцент на тому, що з розвитком цифровізації та активним застосуванням інформаційних технологій, впровадженням інноваційних форм в освітньому процесі змінилися звичні традиційні підходи до організації праці науково-педагогічних працівників. Нові можливості навчання, широкий доступ до великих обсягів інформації, орієнтування в ній та опанування корисного і необхідного матеріалу передбачає системне і регулярне спілкування студент—викладач, активний прямий та зворотний зв'язок. Тож, як наслідок, збільшилось навантаження, зумовлене різними чинниками, зокрема, з'явилися нові види роботи, які не завжди враховуються під час обліку робочого часу або не входять до рейтингу викладача. Цифровізація, що в наш час стала ефективним інструментом здобуття знань і широко використовується в сучасному навчальному процесі, докорінно змінила як способи надання знань, так і структуру робочого часу згаданої категорії працівників. Основні напрями такої трансформації пов'язані з появою нових методів навчання, зміною структури робочого часу, підвищеною відповідальністю за порушення академічної доброчесності. Сучасна педагогічна та наукова діяльність вимагає постійної активності в цифровому просторі. Наголошено, що відсутність більш сучасного і актуального нормативно-правового акта щодо планування та обліку робочого часу, який адекватно відбиває реалії сучасного життя та відповідає тим змінам, які відбулися в організації праці науково-педагогічних працівників, є суттєвою прогалиною, що призводить до перенавантаження та «прихованих годин».

Проаналізовано зміни, які відбулися останнім часом в освітньому законодавстві. Зроблено висновок, що чинний наказ МОН «Про затвердження рекомендованого переліку видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників» № 186 потребує доповнення новими сучасними видами роботи, що виникли під впливом цифровізації і успішно запроваджуються в навчальному процесі ЗВО, і водночас визначення реального часу на їх виконання.

Звернено увагу, що цифровізація значно трансформувала роль науково-педагогічного працівника та розмила межі між робочим і особистим часом, змінилася організація робочого дня та всього навантаження в цілому. Як наслідок, з'явилися нові види роботи, які через неврегульованість їх визначення на законодавчому рівні зовсім неможливо піддавати табельному обліку, і які створюють «приховані години». Підкреслено про неприпустимість залучення науково-педагогічних працівників до надурочних робіт. Вказано на існуючі механізми, які допоможуть знайти оптимальні способи організації навчального процесу. Зауважено, що у трудовій діяльності науково-педагогічних працівників досить складно розмежувати робочий та неробочий час, тому для збереження балансу між робочим часом і особистим життям викладачам вкрай важливо дотримуватися «періоду відключення», щоб не тільки мати час на виконання інших видів роботи, а й на відновлення сил.

Ключові слова: заклади вищої освіти, науково-педагогічні працівники, скорочений робочий час, підсумований робочий час, надурочні роботи, робота понад встановлену тривалість, робота у вихідні дні, облік робочого часу, оплата надурочних робіт, глобалізація, цифровізація.

Постановка проблеми. Останніми роками у закладах вищої освіти в Україні відбулися кардинальні зміни в організації освітнього процесу, що

вплинули на виконання трудових обов'язків науково-педагогічних працівників, які вони виконують в змішаному або дистанційному форматі. Глобалізація

у поєднанні з технологічними прогресом радикально змінила не лише зміст, а й саму структуру робочого часу науково-педагогічних працівників. Якщо раніше робочий день складався лише із аудиторних годин, і вести облік робочого часу, який зараховувався до навчального навантаження, було досить легко, то сьогодні його структура ускладнилася. Адже праця сучасного викладача – це багатовимірний процес, де поєднуються нові способи та інноваційні інструменти викладання з науковою конкуренцією, що стимулює та активізує дослідницьку роботу, написання на її основі статей, тез тощо, участь, найчастіше онлайн, у безлічі наукових заходів, у тому числі й міжнародних. Тобто збільшується навантаження за рахунок збільшення часу на виконання тих чи інших, часто нових, видів роботи. Так, в умовах цифровізації сучасні цифрові технології зробили працю науково-педагогічних працівників асинхронною та багатокомпонентною, що змусило їх освоювати нові інформаційні технології навчання. Їх опанування відбувається, як правило, за межами основного робочого часу і не завжди в рамках підвищення кваліфікації. Внаслідок цього збільшилось навантаження, зумовлене різними чинниками, з'явилися нові види роботи, які не завжди враховуються під час обліку робочого часу або не входять до рейтингу викладача.

Чинна нормативно-правова база встановлює скорочену тривалість робочого часу зазначеній категорії працівників (ч. 3 ст. 51 КЗпП України) та у ст. 56 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII визначає, що його тривалість становить 36 годин на тиждень, проте вона не містить положень, у яких враховано зміни, що відбулися в структурі робочого часу науково-педагогічних працівників в бік його збільшення. Тож, наразі проблема вдосконалення правової регламентації праці науково-педагогічних працівників, яка пов'язана із суттєвими трансформаціями в організації їх праці, набуває все більшої актуальності.

Метою статті є: проаналізувати сучасний стан щодо нормування й обліку робочого часу науково-педагогічних працівників та розробити пропозиції, які спрямовані на вдосконалення чинного законодавства.

Аналіз останніх досліджень. Різним аспектам робочого часу присвячено наукові дослідження О. І. Процевського, В. С. Венедиктова, Г. С. Гончарової, О. М. Ярошенка, К. В. Шурупової, О. А. Шевченка, А. С. Метіль, Ю. О. Саєнка, І. В. Саленко, О. І. Гафіча та ін. Теоретичну базу, питань робочого часу науково-педагогічних працівників становлять праці А. О. Савченка, М. І. Гордієнка, Т. Г. Гриці, С. В. Лисенка, В. О. Гоц-Яковлевої, В. А. Кононенко, К. О. Попової-Коряк, П. П. Лиманського та ін.

Виклад основного матеріалу. Велике значення для належної організації виконання трудової функції науково-педагогічних працівників має встановлення оптимального режиму робочого часу і облік тривалості їх праці. Робочий час цієї категорії працівників закладів вищої освіти має свої особливості, які полягають у скороченій його тривалості, розподілі за видами діяльності, використанні, що зумовлено високим рівнем інтелектуального та емоційного напруження педагогічної праці.

Важливішою умовою вдосконалення організації праці виступає її відповідне нормування. Нормування праці впливає на всі аспекти освітнього процесу, оскільки норми визначають навантаження науково-педагогічних працівників, зумовлюють раціональне використання робочого часу і рівень дисципліни праці, сприяють установленню темпу і ритму роботи, становлять основу визначення кількості працівників, розміру оплати їх праці тощо. Відсутність нормативно-правового акта щодо планування та обліку робочого часу, який адекватно відбиває реалії сучасного життя та відповідає тим змінам, які відбулися в організації праці науково-педагогічних працівників, є суттєвою прогалиною, що призводить до перенавантаження та «прихованих годин».

6 червня 2024 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти». Основною метою цього документа є «посилення значущості наукової діяльності в роботі науково-педагогічних працівників, що дозволить підвищити результативність наукових досліджень в Україні» [2].

Із прийняттям вищезгаданого закону були внесені зміни до ст. 56 Закону України «Про вищу освіту», в якій встановлено, що не менше 30 відсотків робочого часу науково-педагогічного працівника на навчальний рік становить наукова робота. Максимальний обсяг навчальної роботи на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 30 відсотків робочого часу, а педагогічного працівника - 60 відсотків робочого часу на навчальний рік [1]. Таким чином, законодавець, доповнюючи ст. 56 Закону України «Про вищу освіту» частинами першою, другою та шостою, передбачає можливість проводити навчальні заняття не тільки науково-педагогічними працівниками, а й педагогічними з навантаженням приблизно 900 годин на рік без виконання наукової роботи. На практиці одразу постало питання, як рахувати той розмір відсотків, про які йдеться у ст. 56 Закону України «Про вищу освіту». Тривалість робочого часу науково-педагогічного працівника на навчальний рік визначається з урахуванням середньої тижневої тривалості 36 годин, тривалості відпустки, вихідних і святкових

днів. Річна тривалість робочого часу змінюється залежно від кількості святкових днів, через що її обрахування проводиться щорічно, тож загальна кількість годин кожний рік може бути різною і становить приблизно 1510 – 1560 годин на навчальний рік. Вважаємо, що для запобігання на практиці непорозумінням стосовно обліку робочого часу педагогічних і науково-педагогічних працівників та уникнення можливості його довільного трактування чи то роботодавцем, чи то працівником має бути на рівні закону закріплено конкретне й однозначне його встановлення – не у відсотках, а в зазначенні конкретної кількості годин для виконання навчального навантаження.

У ст. 56 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII закріплено, що робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. Робочий час педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. Норми часу навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи визначаються закладом вищої освіти. Види навчальної роботи педагогічних та науково-педагогічних працівників відповідно до їх посад встановлюються закладом вищої освіти за погодженням з виборними органами первинних організацій профспілки (профспілковим представником) [1]. Таким чином, заклади вищої освіти затверджують на локальному рівні норми часу для відповідного виду роботи. Однак на практиці виникає проблема, яким чином обчислити обсяг не тільки наукової, а й методичної та організаційної роботи, зважаючи на те, що облік робочого часу науково-педагогічного працівника підлягає чіткій регламентації тільки під час проведення лекції, практичного чи семінарського заняття, іспиту, заліку. В юридичній літературі неодноразово зверталась увага на той факт, що практично неможливо точно в конкретних годинах обчислити види методичної, наукової і організаційної роботи. Реальному обчисленню в годинах піддається тільки навчальна робота [3]. Вважаємо що, в своїх локальних документах заклади вищої освіти, встановлюючи норми робочого часу при плануванні методичної, наукової і організаційної роботи, можуть вказувати лише на орієнтовні, приблизні (мінімальні або максимальні) години або відсотки, що виділяються на окремий вид такої роботи, що реально здійснюється.

У цьому контексті слід згадати про наказ Міністерства освіти і науки України від 16 лютого 2022 року № 186 «Про затвердження рекомендованого переліку видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників» [4], який, як

видається, мав би надати повний перелік видів роботи, включивши й ті види, що відповідно до реалій часу вже майже десятиліття успішно виконуються науково-педагогічними працівниками. Але, на жаль, цей перелік містить лише традиційні види роботи, які виконує вказана категорія працівників, до того він має рекомендаційний характер. На нашу думку, наказ МОН № 186 потребує переосмислення з позиції реальних інноваційних трансформацій в освітньому процесі та доповнення новими видами роботи, які вже не один рік виконують педагогічні та науково-педагогічні працівники, але й досі залишаються поза увагою міністерства, а отже, і законодавця. Поява нових видів діяльності пов'язана передусім із стрімким поширенням цифрових технологій, впровадженням переважно дистанційного навчання (після введення карантину та повномасштабного російського вторгнення), інтенсивним пошуком нових підходів та впровадження інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних технологій навчання та комунікації.

У ст. 56 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII закріплено, що норми часу навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи визначаються закладом вищої освіти. Рекомендований перелік видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Таким чином, університети самостійно затверджують власні норми часу для відповідного виду роботи.

Проаналізувавши норми часу для планування і обліку роботи науково-педагогічних працівників окремих ЗВО, можна визначити певні недоліки, які свідчать про принципово різні підходи до нормування праці. Зауважимо, що у деяких закладах вищої освіти в годинах унормована лише навчальна робота, а інші види роботи (наукова, методична, організаційна, науково-технічна, мистецька) не оцінена в конкретних годинах. Окремі види роботи, які виконують викладачі, взагалі не враховано в переліку. Наприклад, підготовка і перевірка студентських наукових доповідей на конференцію та наукових статей, перевірка презентацій, есе, рефератів тощо. Наприклад, в юридичних ЗВО та на юридичних факультетах університетів науково-педагогічні працівники постійно готують висновки за зверненням суддів Верховного Суду та Конституційного Суду України, органів державної влади та місцевого самоуправління, виконують експертну роботу з аналізу та оцінки законопроектів або прийнятих нових законів, але незважаючи на те, що такий вид роботи потребує чималих затрат часу, він не враховується до навантаження. Окремим недоліком є те, що норми

планування і обліку роботи не співпадають із виконуваними видами діяльності, що містить рейтинг оцінки роботи викладача. Крім цього, в локальних нормах ЗВО види навчальної або методичної роботи, які виконують всі викладачі незалежно від профілю закладу, в годинах оцінюються по-різному. Наприклад, за проведення іспиту може бути передбачено 2, 4 чи 6 годин, за перевірку одного реферату – 0,33 години або 2 години. За написання підручника до 100 чи до 120 годин. Отже, в дійсності науково-педагогічні працівники в університетах можуть виконувати однакові види роботи, але фіксуються вони в годинах у кожному закладі вищої освіти по-різному, причому в деяких ЗВО час на виконання певного виду роботи встановлюється неадекватно малим і не відповідає фактично використаному часу. Таким чином, можна констатувати, що частина виконуваної науково-педагогічними працівниками роботи, яка вимагає великих затрат робочого часу, не знаходить свого реального відображення у звітах про навчальне навантаження і в рейтингах.

Цифровізація значно трансформувала професійну діяльність науково-педагогічного працівника та розмила межі між робочим і особистим часом, змінилася структура робочого часу та всього навантаження в цілому. Як наслідок, з'явилися нові види роботи, які й досі не унормовані законодавством, тож не піддаються табельному обліку і створюють «приховані години». Найбільш поширеними з них є ведення чатів із студентами у месенджерах, участь у онлайн-конференціях, перевірка студентських робіт на плагіат, розробка нового онлайн-курсу, аналіз результатів тестування, листування із студентами та співпраця з іноземними колегами у різних часових поясах тощо. Зауважимо, що на практиці керівники ЗВО застосовують застарілі норми, де за підготовку, наприклад, до відеолекції рахують дві години, хоча насправді ця робота може займати 8-10 годин і більше. Така ситуація створює приховане переpracовання робочого часу, коли науково-педагогічний працівник одночасно виконує роботу оператора, монтажера і дизайнера, використовуючи свій вільний час. Це пов'язано ще й з тим, що більшість чинних норм було розроблено до впровадження хмарних технологій та штучного інтелекту. Тому назріло питання про перегляд та доповнення переліку основних видів роботи науково-педагогічних працівників як на локальному, так і на централізованому рівні новітніми видами роботи, що пов'язані з цифровим контентом. Продовжуємо відстоювати позицію, що норми часу з усіх видів роботи, які виконують науково-педагогічні працівники, повинні затверджуватися в конкретних годинах на рівні Міністерства освіти і науки. Зрозуміло, що в різних закладах вищої освіти, наприклад, медичних, юридичних, мистецьких, техніч-

них можуть виконуватися не однакові види роботи, і це залежить від специфіки та напрямку діяльності закладу, але такі особливості можна враховувати в локальних актах. Проте, ще раз наголошуємо, що загальні види навчальної, наукової чи методичної роботи повинні бути врегульовані в конкретних годинах на централізованому рівні, що дозволить реально відобразити фактичну зайнятість науково-педагогічних працівників, здійснювати індивідуальне планування та однаковою для всіх мірою, а саме в годинах визначати виконану роботу. Переконані, що такий підхід сприятиме розумному та справедливому плануванню навчального навантаження, оптимальному розподілу робочого часу та ефективному використанню інтелектуального ресурсу.

Окремої уваги потребує питання щодо залучення науково-педагогічних працівників до надурочних робіт. На жаль, роботодавці сьогодні, в умовах воєнного стану, намагаються нерідко використовувати режим ненормованого робочого дня як інструмент для приховування фактичних надурочних робіт, що призводить до порушення права на відпочинок та справедливую оплату праці [5, с. 140]. Як вже було вказано, КЗпП України та Закон України «Про вищу освіту» встановлює скорочену тривалість робочого часу зазначеній категорії працівників (6 годин на день). Досить часто викладач вимушений проводити заняття і лекції у першій половині дня на денному факультеті, а в другій – на заочному, тож робочий день може тривати з 9.00 до 21.00. У зв'язку із цим виникає проблема оплати науково-педагогічним працівникам надурочних робіт, яка на практиці не має прикладів позитивного розв'язання. Вважаємо, що своєрідність самої структури робочого дня науково-педагогічних працівників виключає застосування надурочних робіт.

О. В. Гоц-Яковлева в своєму дослідженні підкреслює, що саме облік робочого часу вказаної категорії працівників викликає багато непорозумінь на практиці. Ми не поділяємо її думку з приводу того, що доцільно використовувати підсумований облік робочого часу для науково-педагогічного працівника. До того ж вчена пропонує прийняти загальний підзаконний нормативно-правовий акт, в якому було б чітко зазначено, що щодо обліку робочого часу науково-педагогічних працівників застосовується підсумований облік [6, с. 168]. Відповідно до ст. 61 КЗпП України підсумований облік робочого часу запроваджується на безперервно діючих підприємствах, в установах і організаціях, а також в окремих виробництвах, цехах, дільницях, відділеннях і на деяких видах робіт, де за умовами виробництва (роботи) не може бути додержана встановлена для даної категорії працівників щоденна або тижнева тривалість робочого часу. Зауважимо, що науково-педа-

гогічні працівники в закладах вищої освіти працюють за розкладом занять, відповідно до правил внутрішнього розпорядку, зазвичай вихідними днями є субота і неділя. Запровадженні підсумованого обліку робочого часу для зазначеної категорії працівників означає, що вони можуть виконувати свої обов'язки по 12 і більше годин. Так, насправді ми розуміємо, що в реальності у науково-педагогічних працівників, скоріше, ненормований робочий день, оскільки, наприклад, через погано складений розклад, він часто виходить за встановлені законом часові рамки. Іноді протягом робочого дня викладач може проводити 3-4 пари, потім виконувати методичну і наукову роботу або після проведених занять вимушений виконувати більш творчу роботу з підготовки до занять у вихідний день. В умовах воєнного стану не враховуються й ті години, які науково-педагогічні працівники витрачають на додаткові дистанційні заняття, які відбуваються поза розкладом. Трапляються непоодинокі випадки, коли викладачі вимушені по кілька разів, навіть не за розкладом, проводити заняття майже в індивідуальному порядку. Ця ситуація пов'язана з тим, що студенти своєчасно не виходять на зв'язок з різних причин (відсутність світла під час іспиту або перебування в країні, де інший часовий пояс, тощо).

На нашу думку, для того, щоб не залучати науково-педагогічних працівників до надурочних робіт і вони не працювали протягом дня по 12 годин, можна знайти інші шляхи організації навчального процесу. По-перше, для запобігання перенавантаженню окремих викладачів кафедри слід досить уважно, справедливо та рівномірно розподіляти обов'язки між усіма членами кафедри на навчальний рік. По-друге, має бути злагодженою робота деканатів та навчального відділу. Завдяки якісно складеному розкладу занять можна створити умови для раціонального використання робочого часу науково-педагогічними працівниками. Процедура складання розкладу занять у ЗВО є невід'ємною частиною планування навчального процесу як основної діяльності будь-якого освітнього закладу. Саме раціональний та виважений розподіл навчальної роботи протягом робочого дня і робочого тижня дозволяє мати певний резерв часу

для виконання не тільки навчальної, а й наукової, методичної, організаційної роботи. Однак, якщо розклад занять складено не-якісно, без урахування особливостей праці викладача, то внаслідок цього робочий день може тривати по 12 годин, коли в розкладі зазначено по 5-6 пар на день, що є порушенням трудового законодавства і є неприпустимим. Тому задля ефективного використання робочого часу науково-педагогічних працівників та збереження їхнього інтелектуального потенціалу велику роль відіграє розклад навчальних занять – продуманий, з урахуванням багатьох чинників, зокрема і норм денного навантаження, з позицій якнайкращої організації навчального процесу.

Насамкінець зауважимо, що, дійсно, у трудовій діяльності науково-педагогічних працівників досить непросто розмежувати робочий та неробочий час. Для збереження балансу між робочим часом і особистим життям вкрай важливо дотримуватися «періоду відключення», самостійно встановлюючи у своєму графіку роботи години, коли він не буде відповідати на месенджери, використовувати різні пристрої та засоби електронної комунікації

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що з метою реального відображення виконання усіх видів роботи науково-педагогічними працівниками у годинах та недопущення залучення до надурочних робіт пропонуємо Міністерству освіти і науки України: 1) переглянути і доповнити основні види робіт, які виконують педагогічні та науково-педагогічні працівники, новими видами, що виникли внаслідок цифровізації, застосування інформаційно-комунікаційних технологій та широко запроваджені в освітньому процесі; 2) розробити норми часу у конкретних годинах для кожного основного виду роботи, яку виконують науково-педагогічні працівники, обов'язкові для всіх ЗВО; 3) для раціонального використання робочого часу науково-педагогічних працівників розробити методичні рекомендації щодо складання розкладу занять; 4) зобов'язати заклади вищої освіти розробити й затвердити норми часу для навчальної, методичної, наукової (науково-технічної, мистецької) та організаційної роботи з урахуванням напрямку їх підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1556-18>
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти : Закон України від 06.06.2024 р. № 3791-IX. URL: <http://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42441>
3. Красюк Т. Використання робочого часу науково-педагогічними працівниками вищих навчальних закладів та його нормування у контексті Закону України «Про вищу освіту». *Право та інновації*. №1 (13). 2016. С. 192–198. URL: <https://pti.org.ua/ndipzir/uk/article/view/72/56>
4. Про затвердження рекомендованого переліку видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників : наказ МОН України №186 від 16.02.2022 р.

URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-rekomendovanogo-pereliku-vidiv-navchalnoyi-metodichnoyi-naukovoyi-ta-organizacijnoyi-roboti-dlya-naukovo-pedagogichnih-naukovih-i-pekiv>

5. Гайдук Д. М. Диференціація ненормованого режиму робочого часу та надурочних робіт. *Актуальні проблеми приватного та публічного права* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 97-річчю від дня народження чл.-кор. НАПрН України, акад. Міжнар. кадрової акад., засл. діяча науки України, д-ра юрид. наук, професора О. І. Процевського (м. Харків, 27 берез. 2026 р.). / Наук. ред.: Тетяна Головань, Ольга Гоц-Яковлева, Олена Коваленко, Оксана Пономаренко : Харків. Нац. педагог. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2026. С. 140–142. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a9fe33f7-1950-4954-84ef-38aeeceb489c/content>
6. Гоц-Яковлева О. В. Щодо правового регулювання обліку робочого часу науково-педагогічних працівників. *Актуальні проблеми трудового права та права соціального забезпечення* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми трудового права та права соціального забезпечення», присвяченій 90-річчю чл.-кор. НАПрН України, акад. Міжнар. кадрової акад., засл. діяча науки України, д-ра юрид. наук, проф. О. І. Процевського (м. Харків, 5 квіт. 2019 р.). Харків: Юрайт. 2019. С. 165–168. URL: https://www.hnpu-laws.in.ua/wp-content/uploads/2015/12/Конференція_збірник_90.pdf

REFERENCES

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014, July 1). *On higher education* (Law of Ukraine No. 1556-VII). Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1556-18> [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024, June 6). *On amendments to certain laws of Ukraine regarding support for scientific work in higher education institutions* (Law of Ukraine No. 3791-IX). Retrieved from <http://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42441> [in Ukrainian].
3. Kراسиук, Т. (2016). The use of working time by academic staff of higher education institutions and its regulation in the context of the Law of Ukraine “On Higher Education”. *Pravo ta innovatsii*, 1(13), 192–198. Retrieved from <https://pti.org.ua/ndipzir/uk/article/view/72/56> [in Ukrainian].
4. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022, February 16). *On approval of the recommended list of types of educational, methodological, scientific, and organizational work for academic, scientific, and pedagogical employees* (Order No. 186). Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-rekomendovanogo-pereliku-vidiv-navchalnoyi-metodichnoyi-naukovoyi-ta-organizacijnoyi-roboti-dlya-naukovo-pedagogichnih-naukovih-i-pekiv> [in Ukrainian].
5. Haiduk, D.M. (2026). Differentiation between irregular working hours and overtime work. *Current problems of private and public law: Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference dedicated to the 97th anniversary of the birth of O.I. Protsevs'kyi* (Kharkiv, March 27, 2026). Т. Holovan, О. Hots-Yakovlieva, О. Kovalenko, & О. Ponomarenko (Eds.). Kharkiv: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, 140–142. Retrieved from <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a9fe33f7-1950-4954-84ef-38aeeceb489c/content> [in Ukrainian].
6. Hots-Yakovlieva, O.V. (2019). On the legal regulation of recording working time of academic staff. *Current problems of labor law and social security law: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference “Current problems of labor law and social security law” dedicated to the 90th anniversary of O.I. Protsevs'kyi* (Kharkiv, April 5, 2019). Kharkiv: Yurait, 165–168. Retrieved from https://www.hnpu-laws.in.ua/wp-content/uploads/2015/12/Конференція_збірник_90.pdf [in Ukrainian].

KRASIUK TETIANA

PhD in Law, Associate Professor Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID 0000-0003-3233-6310

PROBLEM ASPECTS OF REGULATION AND ACCOUNTING OF WORKING TIME OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL STAFF OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION

Problem setting. In recent years, in higher education institutions in Ukraine, there have been radical changes in the organization of the educational process, which have affected the performance of labor duties of scientific and pedagogical

employees, which they perform in a blended or distance format. Globalization, combined with technological progress, has radically changed not only the content, but also the very structure of the working hours of scientific and pedagogical employees. Thus, in the conditions of digitalization, modern digital technologies have made the work of scientific and pedagogical workers asynchronous and multi-component, which forced them to master new information technologies for teaching. As a result, the workload has increased due to various factors, new types of work have appeared that are not always taken into account when calculating working hours or are not included in the teacher's rating.

Analysis of recent researches and publications. Various aspects of working time are the subject of scientific research by O. I. Protsevsky, V. S. Venedyktov, G. S. Goncharova, O. M. Yaroshenko, K. V. Shurupova, O. A. Shevchenko, A. S. Metil, Yu. O. Sayenko, I. V. Salenko, O. I. Gafich, etc. The theoretical basis of the issues of working time of scientific and pedagogical workers is the works of A. O. Savchenko, M. I. Gordienko, T. G. Hrytsa, S. V. Lysenko, V. O. Gots-Yakovleva, V. A. Kononenko, K. O. Popova-Koryak, P. P. Lymansky, etc.

The purpose of the article is: to analyze the current state of regulation and accounting of working hours of scientific and pedagogical workers and to develop proposals aimed at improving current legislation.

Article's main body. The current state of the legal framework for regulating and accounting for working hours of scientific and pedagogical workers in higher education institutions has been analyzed and proposals have been developed for the Ministry of Education and Science of Ukraine aimed at its improvement. The emphasis is placed on the fact that with the development of digitalization and the active use of information technologies, the introduction of innovative forms in the educational process, the usual traditional approaches to organizing the work of scientific and pedagogical workers have changed. It is emphasized that the lack of a more modern and relevant regulatory act on planning and accounting of working hours, which adequately reflects the realities of modern life and corresponds to the changes that have occurred in the organization of work of scientific and pedagogical workers, is a significant gap that leads to overload and "hidden hours."

Conclusions and prospects for the development. In order to realistically reflect the performance of all types of work by scientific and pedagogical workers in hours and prevent involvement in overtime work, we propose to the Ministry of Education and Science of Ukraine: 1) review and supplement the main types of work performed by pedagogical and scientific and pedagogical workers with new types that have arisen as a result of digitalization, the use of information and communication technologies and are widely introduced in the educational process; 2) develop time standards in specific hours for each main type of work performed by scientific and pedagogical workers, mandatory for all HEIs; 3) for the rational use of the working time of scientific and pedagogical workers, develop methodological recommendations for drawing up a class schedule; 4) oblige higher education institutions to develop and approve time standards for educational, methodological, scientific (scientific and technical, artistic) and organizational work, taking into account the direction of their training.

Keywords: higher education institutions, scientific and pedagogical employees, reduced working hours, summed working hours, overtime work, work beyond the established duration, work on weekends, working time accounting, overtime payment, globalization, digitalization.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Красюк Т. В. Проблемні аспекти нормування та обліку робочого часу науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти України в умовах цифровізації. *Право та інновації*. 2026. № 2 (54). С. 53–59. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-2\(54\)-6](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-2(54)-6).

Дата подання автором: 05.05.2026

Дата прийняття після рецензування: 18.05.2026

Дата опублікування: 15.06.2026